

651262

TULIB

3 1379 01484633 2

ตำนานโต๊ะเครื่องบูชา

พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระดำรงราชานุภาพ

ทรงเรียบเรียง

พิมพ์ในารพระศพ

พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระนเรศวรวรฤทธิ

ครบสิ้นปทุมวาร

เมือวันที่ ๑๖ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๖๘

พิมพ์ที่โรงพิมพ์โสภณพิพรรฒธนากร

สารบาวิ

ตำนานโต๊ะเครื่องบูชา	หน้า ๑
วิติงเครื่องบูชาของจีน	๑ ๑
มูลเหตุที่ไทยเล่นโต๊ะเครื่องบูชา	๑ ๗
การประชุมโต๊ะเครื่องบูชาแรกที่ปรากฏใน จดหมายเหตุ	๑ ๓๐
แรกทำโต๊ะเครื่องบูชาอย่างจีนตั้งหน้าพระ เริ่มเล่นประกวดโต๊ะเครื่องบูชา	๑ ๓๓
กลอนนามเจ้าของโต๊ะเครื่องบูชาที่ ๕	๑ ๓๔
แหล่งเทศน์มหาพนว่าด้วยเครื่องโต๊ะเมื่อใน รัชกาลที่ ๕	๑ ๓๐
มูลเหตุที่เกิดโต๊ะกมตง	๑ ๓๓
ชนโต๊ะกมตง	๑ ๓๔
รูปเครื่องโต๊ะกมตง	๑ ๓๕
ผลทมิโต๊ะกมตง	๑ ๓๖
วิติตงโต๊ะกมตง	๑ ๓๗

เริ่มเล่นเครื่องโต๊ะในรัชกาลที่ ๕	หน้า ๓๒
รางวัลประกวดโต๊ะครั้งแรกในรัชกาลที่ ๕	๓๓
กรรมการตัดสินเครื่องโต๊ะครั้งแรกใน รัชกาลที่ ๕	๓๔
วิธีตัดสินรางวัลเครื่องโต๊ะครั้งแรกใน รัชกาลที่ ๕	๓๖
ตำนานการตั้งโต๊ะเมื่อในรัชกาลที่ ๕	๓๗
กรรมการตรวจโต๊ะครั้งสุดท้ายเมื่อใน รัชกาลที่ ๕	๔๗

ตำนานโต๊ะเครื่องบูชา

โต๊ะเครื่องบูชาของจีน เป็นของมีมาแต่ดึกดำบรรพ์
แต่คงมีเข้ามาในเมืองไทยตั้งแต่มีจีนเข้ามาอยู่ แต่
ลักษณะโต๊ะเครื่องบูชาที่ไทยเราจัดตั้งกันแลเรียกว่า
“โต๊ะจีน” ทุกวันนี้ ไม่เหมือนเครื่องบูชาของจีน เป็น
แต่เอาเค้าเครื่องบูชาอย่างจีนมาคิดประดิษฐ์จัดตามความ
นิยมของไทย ถ้าจะเรียกว่า “โต๊ะไทย” ก็ได้เท่ากับ
เรียกว่าโต๊ะจีน

ข้าพเจ้าได้สอบถามผู้เข้าใจวิธตั้งเครื่องบูชาของจีน ได้
ความว่า หลักรูปเครื่องบูชาของจีนนั้น ก็คือ ถวายดอกไม้
ไม้ธูปธูป ๑ เสาของหอมธูป ๑ แลจุดเทียนธูป ๑
ตรงกับถวายดอกไม้ธูปเทียนของไทย สิ่งของที่จีนตั้งโต๊ะ
บูชาประจำที่ เช่นตั้งหน้าพระในยาน จึงต้องมีขวดสำหรับ
ปักดอกไม้ธูป ๑ กระจกสำหรับเผาเครื่องหอมใบ ๑ เชิง

สำหรับยกเทียบคู่ ๑ รวมเป็น ๕ ชั้น จึงเรียกว่า “โงว
 ล้าย” ไทยเรียกเพี้ยนว่าเหงาไซ้ แปลว่า ขงชาด้วย
 เครื่อง ๕ ไต่เครื่องขงชาจำต้องมีเครื่อง ๕ นี้จะขาดไม่ได้
 แต่วิธีขงชาด้วยเผาเครื่องหอมนั้น ทำได้ โดยอาการ
 ๒ อย่าง แต่เดิมคงจะใช้เอาไม้หอมมาเผา จึงต้องใช้

กระถางเผา ต่อมาผู้คิดเอาไม้หอมนั้นมาประสมทำ
 เป็นรูปให้ดูง่ายเข้า แลการใช้จุดขงชานั้น อาจจะ
 ขงชาแยกได้หลายวัตถุ โดยกำหนดจำนวนรูป จุดขงชา
 วัตถุละดอก จึงใช้รูปเป็นเครื่องขงชาชนิดอีกอย่าง ๓ โดย
 นยอนเคียวกนกกับทเผาไม้หอม ที่ขงชาจึงใช้กระถาง

สำหรับยก รูปมี นอกออก ไปจาก กระถางเผาไม้หอม อีก
 อย่าง ๑

วิธีขงเครื่องขงชาอย่างจีน ตั้ง ไต่สี่เหลี่ยม ไต่ ๑
 ขง ไต่บนแท่นในตั้งกระถางรูป (ที่เราเรียกว่า “กระ
 ถางใน”) สำหรับยก รูปที่จุดขงชาเวลาไหว้พระใบ ๑ สอง
 ข้างกระถางรูปตั้งแจกันยกคอกไม้ (เราเรียกว่า “ขวกคอก

ไต่ระ”) ข้างละใบ ๓ โทษเราเรียกว่า “แจกัน” แต่เครื่อง
 ขัดดอกไม้ที่เป็นรูปกระบอกปากผาย แต่จีนเขาเรียกว่า
 “แจกัน” ทั้งกระบอกอย่างนั้นแลขวดก็เรียกว่าแจกัน
 เหมือนกัน ข้างด้านหน้าตรงมุม ไต่ระตั้งเชิงเทียนคู่ ๓
 ระหว่างกลางตั้งกระถางเผาไม้หอม (เราเรียกว่า “กระ
 ถางหน้า”) ใบ ๑ ข้างกระถางเผาไม้หอมมีเครื่องประกอบ
 กระถางเผา คือตลับหรือจานสำหรับใส่เนื้อไม้ ใบ ๑
 ขวดสำหรับขัดตะเกียบเขี่ยถ่านไม้หอมขวด ๑ สิ่งของ
 เหล่านี้สิ่งใด ประสงค์จะให้สูงขึ้นเป็นล้วนตรงให้เห็นงาม
 กตงกเล็ก ๆ ร่องทบน ไต่ระอีกชั้น ๑ ที่ตรงกลางไต่ระนั้น
 โดยปรกติเขาวางไว้ไม่ตั้งอะไร ต่อจะเส้นจึงตั้งเครื่อง
 เส้น แขนขเครื่องบูชาอย่างจีน ของที่จำเป็นอย่างมีเท่านั้น
 แต่ข้างแห่งมีเครื่องตั้ง ไต่ระบูชาเป็นอดีตแรก เช่นมี
 วัตถุบูชาแยกกันเป็นหลายวัตถุ จึงตั้งกระถางรูป
 (ที่เราเรียกว่า “กระถางเจ้า”) หลายใบก็ดี หรือบาง
 แห่งเป็นทีคนไปมาบูชาเนื่องนี้ จึงต้องตั้ง โคมไฟไว้ให้

สำหรับจุดอุปเท่ห์นบชาวกค เพราะเหตุต้องการที่ตั้ง
 เครื่องบูชา มากจน จึงคิดทำโต๊ะอีกตัว ๑ ตั้งซ้อนเข้า
 ข้างหลัง (เราเรียกว่า “โต๊ะขวางหลัง”) สำหรับตั้ง
 ของอธิเรกต่าง ๆ เป็นโต๊ะสูงกว่ายาวกว่าแต่แคบกว่า
 โต๊ะหน้า โต๊ะขวางหลังนี้โดยปรกคิมกตั้งเหงาใช้้อย่างที่
 ทำเป็นเครื่องประทัย คือ เชิงเทียนสำหรับขกเทียนมังกร
 ซี่ไม้จุกค ๑ แจกนสำหรับขกกิมช่วยสมมตว่าเป้น
 คอกไม้ทองค ๑ แลกระถางเผาทำชนไวคูงาม ๆ
 ประกอบกันโย ๑ เหงาใช้เครื่องประทัยอย่างนี้ เป้นของ
 ตั้งแต่งประจำที่ จึงมักทำเป้นขนาดใหญ่ให้คูงาม
 ของบางอย่งเช่นล้วยแล ซึ่งเราถือว่เป้นของจำค้อง
 มีประจำโต๊ะนั้น ผู้ทขอกเล่าแก่ข้าพเจ้า เขาว่าท
 เมืองจีน โดยปรกคิเขาตั้งโต๊ะอนต่างหาก ถือว่เป้น
 ของสิริมงคลสำหรับบ้าน ค่อเวลามีการงารจึงเอาชน
 ตั้งบนโต๊ะเครื่องบูชา อนึ่งเขาว่าเครื่องเซียนนน เงิน
 เขابخกวคไม้ขกกระบอก ว่ากระบอกใหญ่ที่เร่าใช้ขก

เครื่องเขยนนั้น เป็นของสำหรับไชยกรมแลไม่เท่าตัง
 กยพน ไม่ไคเป็นของสำหรับเอาชนไคระ อนึ่งสิ่งของ
 ที่เอาชนตังไคระเครื่องบูชา นั้น เขาว่าตามนิยมของจีน
 ไม่ถ้อว่าจำเป็นจะต้องเป็นของลวกลายเดียวกันทั้งไคระ ที่
 สดจะเป็นโลหะบ้าง เป็นถ้วยบ้าง ก็ตังบนไคระเดียวกัน
 ไคไม่ขัดข้อง ควรเป็นลายเดียวกันแต่ของสด เช่นแหงา
 ไชเครื่องประดับ ถ้าไม่เปนลายเดียวกันก็ไม่งาม อีก
 ประการ ๑ ไคระเครื่องบูชา นั้น เวลามีการงารเขาจึงผูก
 ผาหน้าไคระ ซึ่งประคิษจุคคิษักให้คงามเช่นเดียวกับ
 ม่านแต่่งเรือนคั้น ไคระเครื่องบูชาอย่างจีนเช่นที่ไทย
 เราจัดตังกันในเมืองนี้ เขาว่าถ้าจะไปหาในเมืองจีน
 ให้เปนชุดครบไคระ จะไม่พยเลยที่เคียว เพราะจีน
 ไม่จัดตังกันอย่างนี้ พวกพ่อค้าที่ส่งเครื่อง ไคระเข้ามา
 ขายในเมืองไทยเปนชุด ๆ ต้องคิตัวอย่างส่งออกไป
 ให้ทำสิ่งนั้นสิ่งนั้นตามทคิตปรองออกไปจากเมืองไทย มี
 หลายอย่างที่ช่างจีนผู้ทำไม่รู้ว่าเป็นเครื่อง สำหรับตังไคระ

บุษบา ข้าพเจ้าได้ถามได้เนื้อความดังนี้ แลได้สังเกต
 ดูโต๊ะเครื่องบูชาที่พวกจีนจัดไปตั้งการงาร เช่นตั้งรับ
 เส็ดจ์หน้าบ้าน แม้ในปีจจุบันทกวัน วิธเขาจัดก็เป็น
 ทำนองอย่างว่า คือ ตั้งโต๊ะสี่เหลี่ยมตัว ๑ ผูกผ้าหน้าโต๊ะ
 บนโต๊ะนั้นข้างในตั้งล้วยแลอื่น ๑ ขวดขี้กคอกไม้ ๒ ข้าง
 ล้วยแล ข้างหน้าล้วยแลตั้งกระถางธูปใบ ๑ ข้างหน้า
 โต๊ะตั้งเชิงเทียนคู่ ๑ กบายกระถางเผาเนื้อไม้ ใบ ๑ ข้าง
 ทมขวดขี้กคอกตะเกียบกบายล้วยเนื้อไม้ตั้งควย แต่กลางโต๊ะ
 ตรงที่สำหรับตั้งเครื่องเส่นนั้น ถ้าเจ้าของบ้านมีหมาก
 พลขหรือหรอนาชา สำหรับจะเส่นก็ตั้ง (เส่น) ไว้
 ตรงนั้น ถ้าไม่มีของบริโภค ก็ตั้งสิ่งของต่าง ๆ แล
 แต่เห็นว่าอะไรดีงาม ที่สัจจนตักตาแลนาฬิกาซั่ม
 ก็เอามาตั้งแต่งตรงที่ว่างนั้น สังเกตโต๊ะเครื่องบูชาที่จีน
 ตั้งรับเส็ดจ์เห็นเป็นเช่นนี้มาแต่ไร ๆ ไม่ว่าที่ไหน น้า
 เขาใจว่าที่เมืองจีน ถ้ามีก็จะต้องจัดโต๊ะเครื่องบูชาใน
 การงารก็เห็นจะจัดทำนองนี้

การที่ไทยเราเล่นโต๊ะเครื่องบูชาอย่างจีน ตามเรื่อง
 ราวแลเหตุการณที่โคทรายมา เข้าใจว่า เริ่มเล่นแต่
 ในรัชกาลที่ ๒ เมื่อขบาล พ.ศ. ๒๓๖๑ มูลเหตุเกิด
 แต่แต่่งพระที่นั่งแลตำหนักซึ่งสร้างขึ้นในสวนขวา ที่ใน
 พระบรมมหาราชวัง ด้วยมือแต่่งสวนขวานั้น ราชทูตไทย
 ไปเมืองจีนฟังกลัยเข้ามาถึง โคไปเห็นแบบแผนแต่่งรวิวง
 แลบ้านเรือนผู้มีขนทาคักคคในเมืองจีน มาช่วยอำนวยการ
 แต่่งพระที่นั่งแลตำหนักให้คงามแปลกประหลาด จึงใช้
 ของจีนที่หามาจากเมืองจีนในคราวนั้นบ้าง เอาของที่มี
 อยู่ในเมืองไทยแลวบ้าง ตกแต่่งพระตำหนักตามกระขวร
 จีน วิธตกแต่่งคังของจีนครั้งนั้น สันนิษฐานว่าเห็นจะเป็น
 ทำนองลายฮ้อจีน เช่นเคียวกัขรูปที่เขียนไว้ในพระอุโบสถ
 วัดราชโอรสแลวก็กลยาคณมิตร แลเขียนไว้ตามหลัง
 บานประตูหน้าต่างโบสถวิหารเมื่อในครั้งรัชกาลที่ ๓ แลต่อ
 มามีหลายแห่ง คือเอาสิ่งของต่าง ๆ จัดตั้งบนโต๊ะบ้าง
 บนกมวนบ้าง บนมาหมูบ้าง ที่เป็นของเล็กกมกเล็ก

แลหย่องรองอีกชั้น ๑ สิ่งของที่ตั้งเอาแต่ของดีของงาม
 เป็นประมาณ เช่นชวดยกคอกไม้ ชามใส่ลูกไม้ เครื่อง
 เขียนหนังสือ ตลอดจนไปจนฉาก แลเงินเครื่องบูชา
 เครื่องหาคกล้าวมาแล้ววกไซ้จัดตั้งด้วย คุกกระบวรจัด
 เอาแต่งามเป็นประมาณ ไม่กำหนดว่าสิ่งของอย่างใด
 หรือจัดตั้งอย่างไร สันนิษฐานว่า ตั้งแต่บัดนั้นมาตามวังเจ้า
 บ้านขุนนาง ก็คงจะเล่นตกแต่งด้วยของเงินโดยทำนอง
 เดียวกัน ครั้นถึงรัชกาลที่ ๓ ประจวบเวลาทรงพระราช
 ประทานถึงพระอารามต่าง ๆ ซึ่งสร้างเมื่อในรัชกาลที่ ๑
 ชำรุดซุกไส้มลง แลพระอารามที่ยังสร้างค้างอยู่ก็มี
 พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระราช
 ครุฑาในการสถาปนาพระอาราม เอาเป็นพระราชธุระ
 สร้างพระอารามหลวงที่ยังค้าง เช่นวัดอรุณ ฯ แล
 วัดสุทัศน์ ฯ แลทรงปฏิสังขรณ์พระอารามหลวงที่สำคัญ
 มีวัดพระเชตุพนเป็นต้น ทุกพระอาราม การที่เล่นนมอ
 ช่างกัศ การตกแต่งเครื่องประดับประดากัศ ไปประกวด

ประชันกันในการสร้างวัด เครื่องแต่งเรือนที่เป็นของ
 งดงาม ถวายไปตั้งเป็นเครื่องบูชาหน้าพระครึ่งนั้นก็มาก
 แม้ชวคแลโอง่างกระถางเครื่องถ้วยของเงินที่ชำรุด ก็
 มักเอาไปติดต่อก่อตั้งเป็นเครื่องประดับพระอาราม ยิ่ง
 จะเห็นได้จนเวลานี้ เมื่อในรัชกาลที่ ๓ นั้นมีการฉลอง
 พระอารามซึ่งเป็นการใหญ่หลายคราว ข้าพเจ้าเข้าใจว่า
 การประชุมตั้งโต๊ะเครื่องบูชาประกวดกัน คงจะเริ่มมีขึ้น
 ด้วยจัดไปตั้งถวายในการพระราชกศลฉลองพระอาราม
 โต๊ะที่จัดครั้งนั้นเห็นจะจัดตามเค้าโต๊ะเครื่องบูชาที่เงินจัด
 ตั้งเวลามีการงานเช่นกล่าวมาแล้ว นอกจากเชิงเทียน
 ขวดยกดอกไม้นี้ ก็ยังกระถางชุป แลล้วยแล ตรง
 ที่ว่างกลางโต๊ะงานวัดจะตั้งเครื่องเส้นไม้ได้ จึงเอา
 เครื่องของเงินที่ไซ้แต่งเรือน มีของอะไรก็ตามสมควร
 จะเอาขนตั้งโต๊ะโตกเอาขนจัดตั้งบนโต๊ะเครื่องบูชา แล้ว
 ตงกตงหยั่งรองเครื่องตั้งบนโต๊ะให้สูงต่ำเป็นทรวดทรง
 ตามแต่จะเห็นงาม จึงเกิดมววิคุมโต๊ะอย่างไทยขึ้นแต่

ครองนั้น ความทกกล่าวมานั้น เป็นความสันนิษฐานจริงอยู่
 แต่มีหลักฐาน ด้วยมีจดหมายเหตุปรากฏเป็นสำคัญว่า
 เมื่องารพระราชพิธีบรมราชาภิเษกพระบาทสมเด็จพระ
 จอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดให้ขอแรงพระบรมวงศานุวงศ์
 ข้าราชการ เจาภาย นายอกร พ่อค้า นายสำเภา จิต
 ไต่เครื่องบูชาเข้ามาตั้งในบริเวณพระราชมนเทียร แล
 ทวัดพระศรีรัตนศาสดาราม มีจำนวนถึง ๓๐๐ ไต่ เห็น
 ไต่ว่า ไต่เครื่องบูชาอย่าง จันทไทยเราจัดตั้งกัน มีมา
 แล้วแต่ในรัชกาลที่ ๓ แลคงจะไต่เคยมีการตั้ง ไต่
 เครื่องบูชา มาก ๆ มาแล้วด้วย เจ้านายแลขุนนางจึง
 มี ไต่เครื่องบูชา กันแพร่หลาย อีกประการ ๑ กระบวร
 จิต ไต่เครื่องบูชา ตั้งในงารหลังต่อมาเมื่อในรัชกาลที่ ๔
 นั้น ยังมีตวัด ไต่เคยเห็น ตามคำที่เล่า ลักษณะจิต
 ก็เป็นทำนองทกกล่าวมานั้น

ในรัชกาลที่ ๔ มีจดหมายเหตุว่า ไต่ประชุมตั้ง ไต่
 เครื่องบูชาในงารหลวงเป็นการใหญ่ ๓ ครั้ง คือตั้งใน
 งารพระราชพิธีบรมราชาภิเษกเมื่อกกลางเดือน ๖ ขกัญ

พ.ศ. ๒๓๙๕ คราว ๑ (เข้าใจว่างานบรรราชภิเษก
 พระบาทสมเด็จพระที่นั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ก็คงจะตั้งเหมือน
 กัน ด้ว้ยพระบาทสมเด็จพระที่นั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ไปรด
 เครื่องถวายบนของเงินมาก แต่หากไม่ได้ลงจดหมายเหตุ
 ไว้) คราวที่ ๒ ประชุมตั้งโต๊ะเครื่องบูชาในวัดพระ
 ศรัทธาศาสคาราม ในงานพุทธภิเษกสมโภชพระพุทธ
 บุษยรัตน เมอพระชนมพรรษาพระบาทสมเด็จพระจอม
 เกล้าเจ้าอยู่หัว เสนอด้วยสมเด็จพระบรมชนกนาถ
 พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย เมอเดือน ๗
 ประกา พ.ศ. ๒๔๐๕ โต๊ะตั้งคราวนี้ มีจดหมายเหตุ
 ของเจ้าพระยาทิพากรวงศ์ว่า “ไปรดให้ขอแรงเจ้านาย
 แลขุนนางผู้ใหญ่ตั้งโต๊ะหน้าพระอุโบสถ (วัดพระศรั
 ทธาศาสคาราม) ด้ว้ย เครื่องโต๊ะนั้นเปลี่ยนทุกวัน
 ประกวดประชันกันยิ่งนัก” ยังมีตัวผู้เห็นแล้วว่า เวลา
 นั้น กรมหมื่นวิษณุภาณุ นีภาธร ทรงบัญชาการพระคลัง
 มหาสมบัติ แรกทำเงินพดด้วงบาทใหญ่หนักชั่ง ๓

เอาเงินบาทใหญ่ตั้งโต๊ะเครื่องบูชา คนตั้นคูก็มาก คราว
 ที่ ๓ ประชุมตั้งโต๊ะในงารเฉลิมพระชนมพรรษา พระ
 บาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อพระชันษา ๖๑
 เมื่อบชวค พ.ศ. ๒๔๐๗ ในคราวนี้ ว่ามีโต๊ะหลวงทรง
 ตั้งเครื่องหยกทั้งโต๊ะ ๆ ๑ แลมีเครื่องโต๊ะบูชาทำ
 ด้วยเงิน เป็นของทูลเกล้า ๆ ถวายในงารนั้นด้วยอีก
 โต๊ะ ๑ แลเมื่อในรัชกาลที่ ๔ นั้น โปรดให้ทำโต๊ะเงินตั้ง
 เครื่องบูชาถวายสำหรับตั้งหน้าพระอุโบสถพระอารามหลวง
 หลายนแห่ง ตั้งแต่วัดพระศรีรัตนศาสดารามเป็นต้นไป
 โต๊ะเครื่องบูชานั้นมีแต่โต๊ะหน้า แลทำไมเป็นผ้าหน้าโต๊ะ
 สลักขดทองข้าง เขียนลายทองข้าง ติดอยู่ในตัว แต่
 เครื่องตั้งบนโต๊ะจะมีอะไรข้างไม่ทราบแน่ ข้าพเจ้าได้
 เห็นในวัดพระศรีรัตนศาสดาราม จำได้แต่ที่กระถาง
 ในมิกววยสวมอปที่จุด ปลายกววยเป็นทำนองรูปดอกบัว
 มีช่องให้ควันขึ้นเป็นสายทางยอด นอกจากนั้นดูเหมือน
 จะมีลูกไม้ถมขัด แลเชิงเทียน กระถางหน้าตามแบบ

เครื่องบูชาหน้าพระในพระอารามหลวงแต่ก่อนมา เช่นที่
 วัดพระเชตุพน ตั้งมาหมื่น คเหมือนจะพังตั้งโต๊ะเงินใน
 คราวที่กล่าวมานี้ แต่เคยวนเล็กไปเสียหมด นาน ๆ
 ไปเห็นโต๊ะที่สลักเป็นผ้าหน้าโต๊ะในวัดมีอยู่วัดไหน จึง
 เข้าใจได้ว่าเป็นของพระราชทานครั้งรัชกาลที่ ๕ อีก
 อย่าง ๓ นั้น เครื่องสังเวद्यเทวคาในจารพระราชพิธี ที่จัด
 ตั้งโต๊ะเงิน แลเวลาสังเวद्यทรงจุดเทียนแล้วทรงยก
 ขยับเงินที่เครื่องสังเวद्यทุกสิ่ง ที่ยังมีเป็นประเพณีอยู่จน
 ทุกวันนี้ ก็เข้าใจว่าเริ่มมีมาแต่ในรัชกาลที่ ๕
 การเล่นโต๊ะเครื่องบูชา ที่ขบมวัดเล่น ต้องนับว่า
 มาขึ้นเมื่อในรัชกาลที่ ๕ ตั้งแต่เกิดประเพณีจุดโต๊ะ
 เครื่องบูชาไปตั้งช่วยกันในเวลามีการทวงเจ้าแลบ้าน
 ขุนนางผู้ใหญ่ ประเพณีเห็นจะเริ่มมีแต่ขบมะเมีย
 พ.ศ. ๒๔๐๑ ทั่วในยุคนั้น พระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้า
 เจ้าอยู่หัว กรมหลวงวงศาธิราชสนิทพระชั้นยาครบ ๕๐
 สมเด็จพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ แลเจ้าพระยา

ภูธรภยก็อายุครบ ๕๐ มิ่งารแซยิตทุกแห่ง แต่หนักมี
 งามต่งโต๊ะต่อมาหลายหลาย ๆ แห่งทุกข งามทมประชุม
 โต๊ะเช่นนั้นยอมจะครกครน ด้วยบรรดาผู้เป็นเจ้าของ
 โต๊ะแล่นกเลงเล่นเครื่อง โต๊ะหรือเล่นเครื่องถวย คงจะ
 ไปประชุมเป็นอย่างการสโมสรว ผิดกขที่ไปนั่งช่วยงาร
 กนคร่หน่งยามเคียว ผู้เจ้างารที่ประสงค์จะให้งาร
 ครกครน จึงยินดีที่จะเชิญประชุมต่งโต๊ะด้วย เครื่อง
 โต๊ะที่จัดต่งกนคร่งนั้น ถึงไซ้เครื่องถวยกันเป็นพน
 แต่ก็ยังเป็นของต่างสต่างลายต่งปะปนกัน มีความคิด
 เกิดขึ้นในบางเจ้าของที่จะเสาะหาเครื่อง โต๊ะให้ วิเศษกว่า
 ของผู้อื่น โดยให้เป็นของสเคียวลายเคียวกันต่ง โต๊ะ
 ที่สามารถจะรวมเช่นนั้นได้ ในชั้นแรกมีแต่เจ้านายแล
 ข้าราชการทมขนคาคักคสูง หรือมีทรัพย์มากไม่ก
 พระองค์กท่าน จนมีผู้ยกเป็นกลอนไว้ ในครั้งนั้นว่า
 “ (๑) โต๊ะกรมพาช ด้วนยพรอุมพรง (๒) โต๊ะ
 กรมวัง พุคตาลต่งเต็มเปา (๓) โต๊ะชำระความ

หม่อมเจ้า พระครุเถาเขียวไข่กา (๕) ไต่กรมคลัง
 สิ้นค้า คีลาหยกดี (๕) ไต่ระนายวิฑมภ์ มั่งมีเครื่อง
 ทุกซ์ (๖) ไต่ระเจ้สวพุก เซียนรูกข์บรรพตา (๗) ไต่ระ
 หลวงราชวงศ์ ภูษาชลาธาร (๘) ไต่ระนายธราบาล
 สิงโตจินดา (๙) ไต่ระนายขันขำ นาคาปลอมแปลง”

ในกลอนที่ผูกไว้ น เอานามกรมข้าง นามผู้ตั้งข้าง
 ยอดเป็นเจ้าของไต่ระ เห็นทำนองผู้แต่งกลอนจะเกรง
 พระขารมึ จึงไม่ออกนามเจ้าของไต่ระตามตรง แต่
 นามผู้ที่เป็นเจ้าของไต่ระนั้น สืบไต่ความดังนี้ คือ

๑ ไต่ระลายตวันยกกรมม้า คือของกรมพระพิทักษ์
 เทเวศร์ ไต่ระทรงขัญชาการกรมม้า ไต่ระหลักในท่อนว่า
 จำนวนไต่ระตามขัญชาตแต่งกลอนนั้น ก่อนขัญ
 พ.ศ. ๒๔๐๖ ติวยกกรมพระพิทักษ์เทเวศร์สิ้นพระชนม
 ในขัญนั้น

๒ ไต่ระลายพคตาลกรมวัง คือไต่ระของสมเด็จ
 เจ้าฟ้ากรมพระยาขำรายปรยักษ์

๓ ไต่เชียวไข่กากรมชำระความหม่อมเจ้า คือ

ไต่ของกรมพระเทเวศร์วชิรนทร์

๔ ไต่หยกพระคลังสินค้า คือ ไต่ของกรมหลวงวงศาธิราชสนิท เล่ากันมาว่า ท่านทรงไต่หยกด้วยถือว่าเป็นของหายากยิ่งกว่าเครื่องลายคราม มีแต่ไต่ของหลวงกับไต่ของท่าน

๕ ไต่เครื่องทุกซ์ของนายวิฑุมภ์ คือ ไต่ของกรมขุนราชสีหวิกรม ไต่ทรงบัญชาการช่าง โปรดตั้งของแปลกๆ ไม่ให้ซ้ำกัน อย่างที่เรียกในชั้นหลังว่า “ไต่จับฉ่าย” แต่ของแปลกที่หาไปตั้ง มักต้องหยิบยืมของหลวงแลของผู้อื่นมาตั้งจึงเรียกว่า “เครื่องทุกซ์” เพราะถ้าไปแตกหักจะต้องหาใช้

๖ ไต่เขียนเขาไม้ของเจ็ดสว พวก คือ ไต่ของสมเด็จพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ ให้พระยาโชฎ๊กพวก เป็นผู้ตั้ง

๗ ไต่เขาไม้ของหลวงราชวงศ์ คือ ไต่ของเจ้า
พระยาทิพากรวงศ์ ให้พระยาศรีสุรราช (วัน ยุนนาค)
แต่ยังเป็นหลวงราชวงศ์ เป็นผู้ตั้ง

๘ ไต่ลายสิ่งโต ของธราบาล คือ ไต่ของเจ้า
พระยาภูธราภัย เวลานั้นยังเป็นเจ้าพระยาอมราช ให้
ขุนธราบาลตั้ง

๙ ไต่ลายมังกรของนายขัน ไต่นี้ของพระยา
สมขัตยาธิบาล (นาก) ให้หมื่นราชนาคา (เลียง)
บุตรเขยตั้ง เวลานั้นหมื่นราชนาคา (เลียง) ยังเป็น
นายขันหุ้มแพร ที่เรียกว่า นาคาปลอมแปลงนั้น เพราะ
เจ้าของแสดคงว่าตั้งลายมังกร ๕ เล็บ หาของอย่างอื่นได้
ครบหมด ยังขาดแต่กระถางหน้าหากกระถางลายมังกร
๕ เล็บไม่ได้ จึงเอากระถางรูปกะโล่ลายมังกร ๔ เล็บ
มาเขียนเล็บเป็นลายทองเต็ม จึงเยาะกันว่าปลอมแปลง
ไต่มังกร ๕ เล็บ ไต่นี้ ต่อมาถวายเป็นไต่ข้าหลวงเต็ม

ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว แลเป็น
 เชอชมมาทรงคุม ไต่มะงักร & เลียบเมือในรัชกาลที่ ๕ แต่
 กระจ่างรปโยนาคาปลอมแปลงตกไปเปนของผู้อื่น ทราบ
 ว่าเมือเล่น ไต่มะงักรในรัชกาลที่ ๕ เจ้าของ ไต่มะงักร & เลียบ
 ไต่มะงักร ๑ ซอมาราคา ๕๐๐ บาท

จะเห็นไต่ในบาญชท์แสดงมานี้ว่า ไต่มะงักรเดียวลาย
 เดียวที่ประสมไต่ทั้ง ไต่มะงักร แต่แรกมีน้อย แลมีแต่ของ
 ผู้มีขนคาคักคัสง แม้ในผู้มีขนคาคักคัสง ยังไม่มีไต่
 ทั่วไป ด้วยเปนของสะสมยากมาก เมือมีขนเช่นนั้น
 แลแล้ว ก็มีผู้พยายามที่จะรวบรวมเครื่อง ไต่มะงักรเดียว
 ย่าง จึงเปนวิธีการเล่น ไต่มะงักรต่อมา แลเปนเหตุให้พวก
 พ่อค้าสั่งสั่งของสำหรับตั้ง ไต่มะงักรเข้ามาขาย มีทั้งเครื่อง
 ลายคราม ลายสี แลเครื่องสีเดียว สั่งเข้ามาเปน
 สิ่ง ๆ ให้ต่างลายแลแล้วแต่ผู้เล่น ไต่มะงักรจะเลือกซื้อ สิ่งของ
 ที่สั่งเข้ามาขายในชั้นนั้น มีของจีนล้วน ที่ซื้อเลี้ยงปรากฏ
 อยู่ราย ๑ มีขวด, กระจอกยกกฤษ, ซาม, กระจ่าง
 เผา, งานใส่เนื้อไม้ เปนเครื่องตั้ง ไต่มะงักรหน้าทงนั้น

เล่ากันมาว่า การประชุมตั้งโต๊ะเมื่อในรัชกาลที่ ๕
 ตั้งที่ไหนไม่สนุกเท่าที่ขานสมเด็จพระยาบรมมหาศรี
 สรียวงศ์ ตั้งแต่อายุท่านได้ ๕๐ ท่านทำบุญวันเกิด
 ทกข เวลามีการทำบุญวันเกิดเป็นเชิญประชุมเครื่อง
 โต๊ะไปตั้งที่ห้องขบละครง โครหาเครื่องโต๊ะสิ่งไรได้
 แปลก โต๊ะใหม่ ก็เอาไปออกอวดกันในงารนั้น สมเด็จพระ
 เจ้าพระยา ฯ ให้พระยาไชฎีก พุก เป็นผู้ตรวจ ถ้าเห็น
 ชั้นใดที่โต๊ะมาใหม่เป็นของแปลกของดี ก็เอาแพรแดง
 ผูกทำขวัญของชั้นนั้น อันเป็นต้นของวิธีผูกผ้าแดงที่
 มาเล่นกันในรัชกาลที่ ๕

การตั้งโต๊ะขานสมเด็จพระยา ฯ มีผู้แต่งแหล
 เทศน์มหาพนว่าด้วยลายเครื่องโต๊ะ คงคิดมาพิมพ์ไว้
 ต่อไปนี้

เทศน์มหาพน

เหล่ากัวยลายเครื่องโต๊ะ

๑ พรหมเม คุกรมหาพราหมณ์สยามประเทศเพศ
 ผนวชช เราจะแนะนำนวนาถคัชเรศ ที่พระชฎิลขึ้นเกศ
 สำราญกาย ท่านจงมีมโนหมายมุ่งเขม้น ไปเถิดก็จะ
 ไต่เห็นทางทเรศระยะไพโร จนกระทั่งถึงพระอาศรม
 คิวาไลยไทธิเขศวร อันองค์อินทรอมรเทเวศวรแลสร้าง
 เชกสรวิศ ประสาทให้พระวิษณุกรรมนฤมิต มีหลาย
 อย่างช่างประคิษจุประคิษไว้ ทั้งแท่นที่บรรทมในประทับ
 เล่น อีกทั้งที่นั่งเย็นประทับร้อน มีห้องหีบชัชชอันแล
 สอาด ลอดเอี่ยมโอภาสพรรณราย บัญชรเฉิดฉาย
 ลายจำหลัก พนกระงกแสงประจักษ์กระจ่างตา มี
 เพดานตระการการระบายออย อจกลบระยิบห้อยไคมหวด
 แขนวน พนชาลาหนาแน่นไปคัวยโต๊ะตั้ง ล้วนเครื่อง
 ครามงามสพรังพะพรายตา มีหลายอย่างต่างภาษามา

แต้นอก เหลลอแลวทเราจะเล่ายอกบรรยาย เป็นชดชด
 สดทที่จะอธิบายให้ถ้วน เชียงใช้ชื่อเงินญวนกระขรวลาย
 พรอมสพรงตงถวายพระชินวงศ์ บรรเจิดจริงยงยงถ้วน
 อย่างคิ พรหมณ์เออย พรณไต่ละล้วยลายผกชตง ไรย
 หน้า ยงเล่าเหล่าคณามังกรเมฆ แลเป็นหมักวิเวกว่าย
 เวหน ราวกับเล่นลมบนโพยมเมศ ข้างโค้งสกนธ
 เพศผงกหัว ลางเหล่าเลากเล่นตัวผงกหงาย พรณไต่
 ลายมังกกรห้อยอม งามสอาดประหลาทค้อมขคอินทรีย์
 เออเหตุผลจะพงมีมาไฉน หรือช่อนตัวกล้วไภยพระ
 ยาครุต ใครไต่เห็นเป็นทวิมตึประหมาใจ ยงไต่
 ลายมังกกรไฝหน้าใจหาย คุเลอยเล่นแผ่นตะกายตะเกียก
 เกิง ช่างกระไรไฉนเพลิงไม้เผาผลาญ จึงแผลงฤทธิ
 เริงรานทยานแผ่น ข้างก็ไต่ละลายสิ่ง ไต่เต้นตามคนอง
 ตังว่าจะอ้าไอยชูพิไรธรองค้ำรามรณ แลคหน้ายัยย่น
 แสยะเยอง อมวิเชียรชช่าเลองเคองเขมน ข้างก็ผาค
 ผันไฉนแผ่นตะกรวยแก้ว กอดกกระหวตวัดแล้วทลงโลก

เพื่อนลำพองคนองโตคเข้าช่วงชิง คตจเป็นเห็นจริงด้วย
 วาจา ยิ่งเล่าเหล่าคณาโตะตวนยมีหนังสือ เขียน
 ยหอออออ่านไม่ออก ส่งภาษามาแต่บอกอย่างไรหนอ
 เป็นงานใจไม่รู้ขอทความชน บ้างก็แก่งแล้งเชกสรรค์
 แลงามเลียน โตะลายเขียนครบไยยแซ่ เหมือน
 งวเล่นเล่าเยยแซ่แท้เทวดา บ้างเหยยบเมฆลอยมา
 กิมมิ่ง บ้างยืนเป็นคักขิงขิงเขม้นท่า บ้างเงยหงาย
 บ่ายหน้าชนคดาว บ้างยกมือถือไม้ท้าวทำท้วงที ชะ
 เฮยฮตจคอกคิมแล้พค สคแล่วทเราจะแจ่งแจ่งจักชนค
 นาม อีกเขาไม่ลายครามก็ครกครน แลคคังฟ่าง
 พนพนคีสถาน บ้างเป็นทถาธารตระหง่านง้าชะ โงกเงอม
 บ้างแรรบายลายเลอมพลกแล ประสานชอนคราม
 อ่อนแก่เข้าแกมกัน ยิ่งโตะเขยวไซ่กานันนคชอบกล
 คเขยวขำอำพนคังพนเมฆ ตังรายเรียงอคิเรกอร่ามงาม
 อีกสังกโลกลายครามก็ครบถ้วน งามสอาดประหลาท
 ลวนควยลายเหลือ ออของนมมาแต่เมืองเหนือไฉนเล่า

หรือจันล็กกลงสำเภาไปเขียนนคราม แล้วกลับส่งวงขำ
 มาเสียมโหล ถวายองค์พระอิศโรให้แต่งตั้งประกวด
 กัน ยังไต่ละลายพูดतालนั้นน่าพิศวง ดุคังคอกพูดताल
 ดงระคาตาศ เป็นพุ่มพุ่มกลุ่มกลาตสอาดตา ล้วนเป็น
 ของบพิตรมหิศราเฉลิมยศ พร้อมเสด็จสืบเอ็ดหมัดด้วย
 กันหนอ ผ้าหน้าไต่อ่อนลออวิไลยลักษณะ แต่ละฝน
 ประจงปักกราวกัยเป็น ประคยด้วยขนนกกระเตน
 เป็นตัวลาย ย่างเป็นช่อเชิงชายระบายห้อย ผาฝน
 หนึ่งอย่างน้อยกรออยเหรียญ พราหมณ์เอ๋ย ท่านไปแล้ว
 อย่าแหวะเวียนหลงเลี้ยวลต ก็จะได้เห็นเช่นเรากำหนด
 แอบขำพี้ เหมือนมีในสถานทันแล้วแล ฯ
 เหล่เทศน์มหาพนเหล่น แต่งทีหลังกลอนช่อ
 เจ้าของไต่ทกล่าวมาแล้ว มีจำนวนเครื่องไต่ละลาย
 เคียวเพิ่มขนอก ๕ ไต่ เป็น ๑๑ ไต่
 เมื่อการเล่นเครื่องไต่ละลายครามแพร์หลาย มีผู้
 เสาะแสวงหาเครื่องไต่ให้ไต่ละลายเคียวทั้งชุดมากชน

พระยาไชยภูก พก จึงทูลขอให้กรมขุนราชสีหวิกรม
 ทรงทำแบบอย่างสิ่งของเครื่องโต๊ะ พระยาไชยภูก พก
 สั่งออกไปทำเข้ามาขาย เรียกว่า “โต๊ะกิมตัง” เป็น
 ของลายเดียวกันทั้งโต๊ะ โต๊ะ ๓ มีจำนวนสิ่งของดังนี้
 คือ

- แผ่นล้วยแล ๑
- ตักตาเซี่ยน ๑
- รูปสัตว์ ๒
- กระบอกยกเครื่องเซี่ยน ๑
- กระบอกยกฉอย ๑
- กระบอกยกตะเกียบ ๑
- ขวดซัด ๑
- ขวดใหญ่ยกดอกไม ๑
- ขวดดอกไม้ค้อโต๊ะ ๒
- ขวดยกขนไก่ ๑
- ชามใหญ่ ๑

ชามเชิงหรือชามไม่มีเชิง ๒

กระถางชยใน ๑

กระถางเผาเนื้อไม้ ๑

ถลยเนื้อไม้ ๑

ชามหน้ามีฝา ๑

ชวดหน้า ๑

กระถางต้นไม้ ๒

กระถางปลูกหวาน ๒

โคม ๒

เชิงเทียน ๒

รวมโต๊ะ ๑ เป็นสิ่งของ ๒๖ ชิ้น เหมือนกันทุกโต๊ะ
 ต่อมาสิ่งของปลีกมาเติมอีกหลายอย่าง มากเข้าพอง
 เป็นต้นแต่ไม้ในชด โต๊ะก็มีตั้งสิ่งเข้ามากครั้งนั้น ทำ
 เป็น ๕ รูป คือ รูปกลมชนิด ๑ รูปสี่เหลี่ยมชนิด ๑
 รูปหกเหลี่ยมชนิด ๑ รูปแปดเหลี่ยมชนิด ๑ รูปแปด
 ชนิด ๑ โต๊ะเครื่องกลมก็กลมทั้งโต๊ะ สี่เหลี่ยมก็สี่

เหลี่ยมมทั้ง ไต่ ๗ รูปอื่นก็เช่นนั้น เครื่องไต่ก็มีตั้งทำทั้ง
 เครื่องขาว, แดง, แสด, เขียวไข่กา, สังกโลก,
 สังกโลกครามทึบ, เขียวไข่กาครามทึบ, แดงเขียนสี
 แต่เป็นเครื่องลายครามนั้นมากมีแทบทุกลาย ไต่
 ก็มีตั้งแรกสิ่งเข้ามา ไต่สีไม่ไต่จำนวนแน่ ไต่สำรวจ
 เมื่อในรัชกาลที่ ๕ ครอง ๑ ที่ยังเป็นไต่มาตั้งงารไต่มี
 จำนวน ๕๕ ไต่ จึงประมาณว่าแรกสิ่งเห็นจะมีเข้ามา
 ราว ๘๐ ชุด ราคาขายชั้นแรกว่าชุดละ ๒๕๐ บาท ใคร
 ซื้อไปชุด ๑ ไปทำตัวไต่แลกรอยกหย่งพร้อมแล้ว ก็ตั้ง
 ออกงารไต่

มีไต่ก็มีตั้งเข้ามาครานั้น เกิดผลในการเล่นไต่
 เป็นข้อสำคัญ ๓ ประการ คือ
 ประการที่ ๑ เป็นเหตุให้เครื่องไต่มีแพร่หลายออก
 ไปจนถึงหัวเมือง ๒ ๓ ค่วยเมื่อก่อนมีไต่ก็มีตั้งนั้น ไต่ที่
 เล่นกันในกรุงเทพ ฯ พวกไต่ตั้งล่าสอนไม่ไต่ลายเดียว
 กันทั้งไต่ คนก็ไม่ใคร่นับถ่อเหมือนไต่ที่ไต่ลายเดียว

กัน จะหาเครื่องโต๊ะที่โต๊ะลายเดียวกันหมดก็ลำบาก
 ครนมี โต๊ะกมตงที่โต๊ะลายเดียวกันหมด แลชอหาได้
 ในคราวเดียวไม่ลำบาก ผู้ที่เล่นโต๊ะกันชนใหม่ แล
 พวกหัวเมืองที่ จะเล่นโต๊ะเอาอย่างเจ้านายแลข้าราชการ
 ผู้ใหญ่ในกรุงเทพ ฯ จึงพากันชอโต๊ะกมตง แลจึง
 เล่นเครื่องโต๊ะกันแพร์หลายออกไปถึงหัวเมือง ข้าพเจ้า
 ได้เคยไปพบโต๊ะกมตงที่เมืองนครเชียงใหม่ ว่าเป็น
 ของพระเจ้ากาวิโลรสชอชนไป แลได้ไปพบโต๊ะกมตง
 ที่เมืองสงขลาก็หลายโต๊ะ ว่าเป็นของเจ้าพระยาวิเชียร
 คิริ เม่น ชอออกไป

ประการที่ ๒ ทำให้ยึดแบบอย่างตั้งโต๊ะเครื่องบูชา
 จริงอยู่ก่อนนั้นมา วิธจตตั้งโต๊ะที่เล่นกัน คงจะไคมี
 ความเข้าใจเป็นยติกันอยู่แล้ว ว่าควรมีสั่งโต๊ะข้าง
 แลควรจะต้องของสิ่งใดที่ตรงไหน แต่ชอยุคนั้นจะเข้าใจ
 กันอยู่แต่เพียงผู้เป็นเจ้าของโต๊ะที่สำคัญ ไม่รู้จัก
 แพร์หลาย พระยาไชฎุก พุก คิดทำเครื่องโต๊ะกมตง

ขณตามยุดอนนนั้น ไต่ระกิมตั้งมีสิ่งของจำกัก ต้องตั้ง
 ตามแบบของพระยาไชฎก พวก เหมือนกันหมดทุกไต่ระ
 เพราะฉนนั้นจึงนับว่าไต่ระกิมตั้ง โฆษณาแบบยวธิตัง ไต่ระให้
 แพร่หลายเป็นยติ

วิธิตเครื่อง ไต่ระตามแบบไต่ระกิมตั้งเป็น ๒ อย่างคือ
 แบบตั้งปรกคืออย่าง ๑ แบบตั้งซ็คคืออย่าง ๑

ลักษณะจัดตั้งไต่ระกิมตั้งอย่างปรกติ

ไต่ระขวางหลัง

แถวหลัง ลับแลตั้งกลาง ขวดใหญ่ขักดอกไม้
 กระบอกเครื่องเซียนตั้ง ๒ ข้างลับแล ต่อออกไป
 โคมตั้งปลายไต่ระข้างละใบ

แถวหน้า ตักตาเซียนตั้งกลางตรงลับแล ต่อ
 ออกมาสามเชิงจตุลุกไม้ข้างละใบ แล้วถงหมอน้ำ
 ข้าง ๑ หมอนไฟข้าง ๑ แล้วกระถางต้นไม้อยู่มุม
 ๒ ข้าง

โตะหน้า

แถวที่ ๔ (แถวหลัง) กระจ่างรูปในตั้งกลาง
 ขวดยกขนไก่ กระจอกยกยอก ๒ แถวถึงขวดยกคอกไม้
 คอโตะอ้อมโตะข้างละใบ

แถวที่ ๓ ซามใหญ่ใสน้ำลอรูปเข็ญ หรือ
 ใส่เครื่องเส้นนอย่กลาง รูปสัตว์ข้างละตัว

แถวที่ ๒ ซามหน้า ๑ ขวดยกหน้า ๑ กระจ่างหวาน
 ข้างละใบ

แถวที่ ๑ (แถวหน้า) กระจ่างเผาเนื้อไม้ตั้งกลาง
 คอลบเนื้อไม้ยกยอกยกตะเกียบตั้ง ๒ ข้างกระจ่าง
 แถวถึงเชิงเทียนนอย่มุมโตะคู่ ๑

ลักษณะตั้งโตะกิมตั้งอย่างซัด แก่แต่แถวหลัง โตะ
 ขวางหลังแถวเดียว คือเอากกระจอกเครื่องเขี่ยนตั้ง
 กลางแทนล้วยแล เอาล้วยแลตั้งต่อออกมา อีกข้าง ๑
 ตรงกับล้วยแล เอากวคชคชนตั้งกับขวดยกคอกไม้ให้
 โตะของไฟเท่าล้วยแลทออยู่อีกฝ่าย ๑

ประการที่ ๓ การเล่นตั้งโต๊ะ ประกวดกันเข้าไปเพราะ
 มีโต๊ะกิมตงเข้ามา ความชอบผู้ที่เคยเล่นโต๊ะครึ่ง
 รัชกาลที่ ๕ มีพระองค์เจ้าปรีดาเป็นต้น ยังขุ่นกัน
 มาว่า ตั้งแต่มีโต๊ะกิมตงเข้ามา การเล่นโต๊ะก็เสื่อม
 สุกไป ด้วยแต่ก่อนนั้นการเล่นโต๊ะสนุกอยู่ที่เสาะหา
 สิ่งของให้โต๊ะของดี แลให้โต๊ะของลายเดียวกันมาประสม
 จัดตั้งให้โต๊ะโต๊ะ ต้องใช้ความพากเพียรพยายาม
 แลบางที่ต้องลงทุนซื้อหาด้วยราคามาก ๆ ครั้นมีโต๊ะ
 กิมตงเข้ามา ใครมีทุนเพียงสามสี่ซึ่งก็ตั้งโต๊ะเครื่อง
 ลายเดียวกันได้เหมือนนักขฬกพยายามสะสมมาแต่ก่อน จึง
 เกิดท้อใจแลเกิดความรังเกียจเครื่องโต๊ะกิมตงขึ้นในหมู่
 ผู้ที่เล่นเครื่องโต๊ะประสม ท่านเหล่านั้นที่มัตวอย่มา
 ใ้เล่นโต๊ะครึ่งรัชกาลที่ ๕ เห็นโต๊ะกิมตงตั้งที่แห่งไร
 ก็บอกว่าจะไม่เหลียวแลคบที่เดียว เป็นกรรมการก็ไม่
 ยอมผูกผ้าแดงให้ชนโต๊ะกิมตงอยู่ช้านาน จนพระบาท
 สมเด็จ ฯ พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวต้องมีรับสั่งขอโทษ

เครื่องโต๊ะกมตง ว่าผมอยากก็ไม่แล้ว จะว่าเป็นของ
ใหม่ก็ไม่ใหม่ที่เคี้ยว แลเป็นของทำขึ้นแลลายไม่มี
ซ้ำกันเลย ฟังหายโกรธเคืองและกลบขบถอ โต๊ะกมตง
กันชนในชั้นหลัง

ตั้งแต่ม โต๊ะกมตงเข้ามา การเล่นโต๊ะประกวดกัน
ในรัชกาลที่ ๕ ก็ซาลง คงตั้งโต๊ะแต่เป็นพิธี แต่ก็
ยังคงมี โต๊ะเงินตั้งเครื่องบูชาในงารต่าง ๆ เช่นในพระ
ราชพิธีของหลวง ก็มีเครื่องโต๊ะตั้งข้างพระแท่นมณฑล
๒ โต๊ะ ตั้งพระพุทธรูปนรินทร์รายโต๊ะ ๑ รูปพระสยาม
เทวราช โต๊ะ ๑ เวลาพระราชพิธีวิสาขบูชา ก็เกณฑ์โต๊ะ
เครื่องบูชาเข้าไปตั้งทั่วตพระศรีรัตนศาสดารามทุกขั แต่
ไม่ตั้งก็ โต๊ะนิก ส่วนตามวังเจ้านายที่ทางารวันประสูติ
ก็ยังมีผูกโต๊ะไปตั้งช่วย ที่บ้านสมเด็จเจ้าพระยา ๆ ก็ยัง
ตั้งอยู่ทุกขั จนตลอดอายุของท่าน แต่การตั้งโต๊ะในชั้นนี้
เป็นสักแต่ว่าตั้งพอเป็นการเป็นงาร ไม่ประกวดประชัน
กันครกครนเหมือนอย่างแต่ก่อน ถึงกระนั้นการทแสง

ผูกภาคแกะของเครื่องรัชกาลที่ ๒ ได้สิ่งของเป็นชิ้น

เครื่องโต๊ะของเก่าหลายสิ่ง จึงทรงคมเข้าเป็นโต๊ะแล้ว

โปรดให้ค้นคว้าเครื่องลายครามมังกร ๕ เล็บ โต๊ะ

ข้าหลวงเดิมมาคุมขนอกโต๊ะ ๑ โต๊ะตั้ง โต๊ะหลวงลาย

มังกร ๕ เล็บ ออกงานเป็นครั้งแรกเมื่อฉลองหอพระ

สมทวชิรญาณ เมื่อเดือน ๖ ปีชวด พ.ศ. ๒๔๓๑

ตั้งแต่นั้นเจ้านายแลข้าราชการก็เริ่มกลบเล่นเครื่องโต๊ะ

กนขนอก เทยวหาเครื่องโต๊ะที่ตั้งครั้งรัชกาลที่ ๕ ตาม

ที่ตกอยู่ในที่ต่าง ๆ มาควบคุมกนขน โต๊ะมั่งการประชุม

โต๊ะเครื่องบูชาเป็นงานใหญ่ครั้งแรกในยุคนี้ มีเมื่อขลุ

พ.ศ. ๒๔๓๒ ในการพระเมรุพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้า

นภาพรจารุสศิริ ที่ท้องสนามหลวง โต๊ะที่ตั้งงานพระเมรุครั้งนั้น กำหนดรางวัลพระ

ราชทานเป็น ๒ อย่าง เรียกว่า "รางวัลพิเศษ" อย่าง ๑

มี ๕ รางวัล "รางวัลสามัญ" อย่าง ๑ มี ๕ รางวัล

การคัดเลือกรางวัลโปรดให้มีกรรมการ ๓ กรรมการ เวลา
นั้นเรียกว่า " กอมมิต " ให้บรรดาผู้ตั้งโต๊ะเลือก
กรรมการมีจำนวน ๒๒ ผู้ที่ได้เป็นกรรมการ คือ.

๑. สมเด็จพระเจ้าฟ้า ฯ กรมพระจักรพรรดิพงศ์
๒. สมเด็จพระเจ้าฟ้า ฯ กรมพระภาณุพันธุวงศ์วรเดช
๓. กรมขุนเจริญผลภูลสวัสดิ์
๔. กรมหมื่นนเรศวรยุทธ
๕. กรมหมื่นอดิศรุตมเดช
๖. กรมหมื่นภาณุเรศวรธำรงค์ศักดิ์
๗. กรมหมื่นศิริชงสัณฑิ
๘. กรมหมื่นสรรพสาตรศุภกิจ
๙. กรมหมื่นสรรพสิทธิประสงค์
๑๐. กรมหลวงเทวะวงศ์วโรปการ
๑๑. พระองค์เจ้าไชยานุชิต (กรมหมื่นพงษาดิศร
มหิยะ)
๑๒. กรมหมื่นนราธิปประพันธ์พงศ์

๑๓. กรมหมื่นตำรงราชานภาพ
๑๔. เจ้าฟ้ากรมขุนนริศรานุวัดติวงศ์
๑๕. พระองค์เจ้าปรีดา
๑๖. พระองค์เจ้าปฤษฎางค์
๑๗. หม่อมเจ้าขาว (พระองค์เจ้าวัชรวงศ์)
๑๘. หม่อมเจ้าภาณุมาศ (ในกรมพระพิทักษเทเวศร์)
๑๙. เจ้าพระยาภาณุวงศ์
๒๐. พระยาภาสกรวงศ์
๒๑. พระยาวุฒิการบตี (เจ้าพระยาวิชิตรวงศ์วุฒิไกร)
๒๒. พระยาสวัสดิความดี (พระยาไชยภูก พัก)
๒๓. เจ้าหมื่นสรรเพชญ์ภักดี (บุคัมหินทร)
๒๔. พระบริบูรณ์โกษากร (พระยาไชยภูก ชวต)
๒๕. พระวิสุทธิสมาจาร วัดภาคินีนารถ (ขุนวิสุทธิ
ภักดีทาจาร ฆัตถ)
๒๖. พระครูอภัยสังฆกิจจานกร (พระโบราณ
วัดถาวรย์ สอง)

ร่วมกันหมดทั้งกรรมการก็ดี หรือโดยมากด้วยกันก็ดี
 ก็เป็นตกลงให้ผูกแพรวแดงทำขวัญของชนนั้น ของดี
 วิเศษเช่นนี้จะผูกแพรวแดง ไต่ละกะชนก็ได้ ไต่ ไต่มี
 ชนดีวิเศษไต่ผ้าแดงมากกว่ากัน ก็ได้รับรางวัลพิเศษ
 เป็นชั้นสูงโดยลำดับลงมา ส่วนรางวัลสามชั้นนั้นตรวจ
 ดูทั้ง ไต่ว่า ไต่ ไต่มีของดีมาก แลเจตตังงามดี ถึงจะ
 ไม่ได้ผูกผ้าแดง ถ้ามีของดีมากแลเจตตังดี ก็ตัดสั้น
 รางวัลสูงต่ำตามทเห็นดีมากแลน้อยผิดกัน นอกจาก
 รางวัลทั้ง ๒ อย่างที่กล่าวมา เจ้าของ ไต่ ยิง ไต่รับ
 พระราชทานรางวัลตอบแทนเสมอหน้ากันทั่วทุก ไต่ ออก
 สถาน ๓

ตั้งแต่งารพระเมรุครั้งนั้นแล้ว เวลามีการงาร
 ทั้งงารหลวงแลงารตามวังเจ้านายซึ่งเป็นโอกาส ควรจะ
 ตั้ง ไต่ ไต่ ก็มีการประชุมตั้ง ไต่ ต่อมาเนือง ๆ ข้าพเจ้า
 ไต่ ตรวจดูในสมุดจดหมายเหตุของนายกกรรมการตรวจ
 ไต่ ไต่ ขาญชื่การงารต่าง ๆ ที่ได้ตั้ง ไต่ ตั้งแต่ขาล

รัตนโกสินทรศก ๑๐๕ พ.ศ. ๒๔๓๓ จนบ็อ รัตนโกสินทร
ศก ๑๒๕ พ.ศ. ๒๔๕๓ ติงน

บ็ชาล รัตนโกสินทรศก ๑๐๕ พ.ศ. ๒๔๓๓

๑. งารเฉลิมพระชนมพรรษา ปลุกโรงตั้งโต๊ะ

ในสนามข้างค้ำแตวันตกวัดพระศรีรัตนศาสดาราม ตั้ง
โต๊ะใหญ่คราวนั้น ๘๒ โต๊ะ กรรรมการ ๑๕

๒. งารฉลองพระชันษา ตั้งโต๊ะใหญ่ เข้าใจว่า
ที่พระที่นั่งไพศาลทักษิณ พระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย
จำนวน ๓๒ โต๊ะ กรรรมการ ๕

๓. งารฉลองพระบ้าย ตั้งโต๊ะใหญ่ที่พระที่นั่งเวหาศ
จำรูญ พระราชวังบางปอิน ไม่ทราบจำนวนโต๊ะ แล
กรรรมการ

๔. งารพระเมรุพระเจ้าลูกเธอ พระองค์เจ้าโกมล
เสาวมาล ทวตสระเกศ ตั้งโต๊ะใหญ่เป็นพระ ๘ โต๊ะ
กรรรมการพระ ๒ คฤหัสถ์ ๒ รวม ๔

๕. งามเฉลิมพระชนมพรรษา สมเด็จพระบรม
 ราชนินาถตั้งโต๊ะกลาง ในพระที่นั่งบรมราชสถิต
 มโหฬาร จำนวนโต๊ะ ๑๑๕ เป็นโต๊ะเครื่องยิบน ๓ โต๊ะ
 กรรหมการสำหรับตรวจโต๊ะทั้งปวง ๑๗ สำหรับตรวจแต่
 ฉะเพาะโต๊ะเครื่องยิบน ๗

๖. งามโสกันต์ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช
 เจ้าฟ้ามหาวชิรุณหิศ จำนวนโต๊ะใหญ่ ๕๓ โต๊ะ โดย
 มากเป็นโต๊ะเจ้าภายินายอากกร เข้ามาตั้งช่วยงาร
 กรรหมการ ๑๕

ปีเถาะ รัตนโกสินทรศก ๑๑๐ พ.ศ. ๒๔๓๔

๑. งามทรงผนวช สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช เจ้า
 ฟ้ามหาวชิรุณหิศ เป็นสามเณร ตั้งโต๊ะใหญ่ทั่วคพระศรี
 รัตนศาสดาราม ๑๐๕ โต๊ะ กรรหมการ ๑๕

๒. งามพระเมรุ พระศพพระเจ้าลูกเธอ พระองค์
 เจ้าขนิษฐาภรรณวโรภาส ทวีตเทพคีรีนทราวาศ ตั้ง
 โต๊ะใหญ่ ๓๕ โต๊ะ กรรหมการ ๕

๓. งามเฉลิมพระชนมพรรษา ตั้งโต๊ะใหญ่ที่พระ
ที่นั่งไพศาลทักษิณ พระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย แลที่ตึก
ใหญ่หน้าประตูพิมานไชยศรี แลปลูกปรา ๓ หลังใน
สนามหญ้า จำนวน ๑๒๖ โต๊ะ กรรมการ ๑๗

๔. งามเทศน์มหาชาติ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช
เจ้าฟ้ามหาวชิรุณหิศ ทรงเทศน์ากณทัสกรบรรพ เกรือง
กณทัสสาเถาใหญ่ ตั้งโต๊ะใหญ่ที่พระที่นั่งอนันตสมาคม
พระที่นั่งสุทไธสวรรย์ จำนวน ๑๓๘ โต๊ะ กรรมการ ๑๕

๕. งามมหาสมณตมาภิเษก สมเด็จพระยา
ปวเรศวิยาลงกรณ ตั้งโต๊ะใหญ่ที่วัดบวรนิเวศ
จำนวน ๘๘ โต๊ะ กรรมการ ๑๕

๖. งามทำบุญพระอัฐิ พระเจ้าลูกเธอ พระองค์เจ้า
ยัษฐาภรรณวโรภาส ตั้งโต๊ะใหญ่ที่พระที่นั่งดุสิตมหา
ปราสาท ๒๘ โต๊ะ นิตตั้งเครื่องขาวครั้งแรก กรรมการ ๗

มีประกวดกกระถางต้นไม้ด้วย

ปีมะโรง รัตนโกสินทรศก ๑๑๑ พ.ศ. ๒๔๓๕

๑. งามเฉลิมพระชนมพรรษา ตั้งโต๊ะที่พระที่นั่ง
ไพศาลทักษิณ พระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย จำนวน
โต๊ะ ๘๘ โต๊ะ กรรมการ ๑๗
ระยะนี้ในระหว่างเวลา ๕ ปี ไม่มีจดหมายเหตุของ
นายกจะสอบ แต่ข้าพเจ้าจำได้ว่า เมื่อขวอก รัตน
โกสินทรศก ๑๑๕ งามสมโภชพระราชลัญจกรเมื่อ
รัชกาลครบหมื่นวัน ตั้งโต๊ะใหญ่ ๒๘ โต๊ะ ที่พระที่นั่ง
อนันตสมาคมอีกครั้ง ๑ นอกจากนั้นบางที่จะได้ตั้งโต๊ะ
ในงารอื่นอีก แต่ข้าพเจ้าจำไม่ได้

ปีจอ รัตนโกสินทรศก ๑๑๗ พ.ศ. ๒๓๔๑

แรกพระราชทานใหม่ทอง เชียงฮ้อ พัตยัคกรรุมการ
แลรางวัลผ้าหน้าโต๊ะในบัน

๑. งามฉลองพระอโศกวัตอิรณราชวราราม เกณฑ์
พระบรมวงศานุวงศ์ ทงที่ทรงผนวชแลเป็นสมราชาส แล
ข้าราชการซึ่งเป็นราชินิกุลในพระบาทสมเด็จพระพุทธ

เลิศหล้าณภาลัย ตั้งโต๊ะใหญ่เครื่องบูชาทั่วคอรุณ ฯ
มีจำนวน ๒๔ โต๊ะ กรรมการ ๓๕

๒. งารพระราชทานเหรียญราชสีริ ตั้งโต๊ะใหญ่
ที่พระที่นั่งไพศาลทักษิณ พระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย
จำนวน ๒๒ โต๊ะ กรรมการ ๒๓

พระราชทานใหม่ทอง แลรางวัลผ้าหน้าโต๊ะในงารนี้
๓. งารเฉลิมพระชนมพรรษา เข้าใจว่าตั้งโต๊ะโศก
(มีแต่โต๊ะหน้า) เป็นครั้งแรกที่พระที่นั่งไพศาลทักษิณ
พระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย ๗๒ โต๊ะ กรรมการ ๒๓

๔. งารพระราชทานพิศยศกรรมการ ตั้งโต๊ะใหญ่
ที่พระที่นั่งไพศาลทักษิณ พระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย
ฉะเพาะผู้ที่จะรบพิศ ๓๒ โต๊ะ กรรมการชุดใหม่ที่ไม่ได้
อยู่ในผู้รบพิศ ๗

๕. งารเฉลิมพระสุพรรณบัฏแลโสภันต์ สมเด็จพระ
เจ้าฟ้าฯ กรมขุนนครราชสีมา แลสมเด็จพระเจ้าฟ้านิภาณุปกต
ออกชั้นประกวด เชียงฮ้อ ครั้งแรกที่พระมหาปราสาท
กรรมการ ๒๓

มีชันมาออก ๓๓๑ ชัน

บัญชี รัตนโกสินทรศก ๑๑๘ พ.ศ. ๒๔๔๒

๑. งามรียพัตรองของรางวัล ในการพระราชพิธี
 เฉลิมพระศุพรรณยัญ ตั้งโต๊ะใหญ่ที่พระที่นั่งไพศาล
 ทักษิณ พระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย นิตตั้งโต๊ะลาย
 จีบฉวย มีจำนวน ๕๗ โต๊ะ กรรมการ ๑๒ กรรมการ
 นทรงเลือกเจ้าของโต๊ะ คณะเพาะผู้ที่ไม่ได้เป็นกรรมการ
 มาแต่ก่อน เรียกกันว่า “กรรมการแค้น” เพราะ
 สำหรับจะให้ตัดสิ้นแก่แค้นกรรมการแต่ก่อน

๒. งามออกชันเซียงฮ้อ เตกช้วน เตกฮือ เมอ
 เสด็จเถลิงพลับพลาสวนดุสิต กรรมการ ๕๐ มีชันไป
 ออก ๓๐๒๓ ชัน

๓. งามสมโภชพระพทธรสิห์ ตั้งโต๊ะใหญ่ทวัด
 เบญจมบพิตร นิตตั้งเครื่องขาว ตั้งโต๊ะ ๓๓ โต๊ะ
 กรรมการ ๕๐

บัญชี รัตนโกสินทรศก ๑๑๕ พ.ศ. ๒๔๔๓

๑. งานทำบุญ ๗ วัน พระอัฐิพระเจ้าลูกเธอ พระองค์
เจ้าอนุสรณ์เสรีประสาธน์ ทศกใหญ่หน้าประตูพิมาน
ไชยศิริ ตั้งโต๊ะยกครั้งแรก มีโต๊ะยก ๕๐ โต๊ะ โต๊ะ
ใหญ่ ๑ โต๊ะ โขก ๒ กรรณการ ๓๖

๒. งานกรรณหม่นราชบุรคเรกฤทชชนวัง ตั้งชิว ๕๒
กรรณการ ๓๗

๓. งานพระองค์เจ้าประวิตรวดีมโนคม (กรมหลวง
ปราจิณกิตยติ) ชนวัง ตั้งชิว ๕๒ กรรณการ ๓๖

๔. งานพระองค์เจ้าจรประวัตวรเดช (กรมหลวง
นครไชยศรีสรเดช) ชนวัง ตั้ง โต๊ะ โขกแล โต๊ะยก
รวม ๕๐ โต๊ะ กรรณการ ๓๗

๕. งานสมโภชพระพุทธรูปสี่หาลอง นึกตั้ง โต๊ะ
ลายภาพ ที่พระที่นั่งไพศาลทักษิณ พระที่นั่งอมรินทร
วันฉย จำนวนโต๊ะ ๕๒ โต๊ะ กรรณการ ๕๓

๖. งานเฉลิมพระชนมพรรษา ตั้งที่พระที่นั่งไพศาล
ทักษิณ พระที่นั่งอมรินทรวันฉย ตั้ง โต๊ะใหญ่ ๒๐ โต๊ะ
โต๊ะยก ๓๒ โต๊ะ รวม ๕๒ โต๊ะ กรรณการ ๕๓

๗. งามขัตทองพระสรพพทอพิมพ์ ทิวคปรินายก
ตั้งโต๊ะไขก ๕๒ โต๊ะ กรรรมการ ๓๗

๘. งามผลองเสนาสนวัตเบญจมยพิตร ตั้งโต๊ะกิมตั้ง
จำนวนโต๊ะกิมตั้ง ๕๕ โต๊ะ โต๊ะประสม ๙ โต๊ะ รวม ๖๔
กรรรมการ ๕๔

๙. งามพระเมรุทองสนามหลวง ตั้งโต๊ะใหญ่ ๕๗
โต๊ะ โต๊ะไขก ๙ โต๊ะ รวม ๖๖ โต๊ะ กรรรมการ ๕๕

ปีฉลู รัตนโกสินทรศก ๑๒๐ พ.ศ. ๒๔๔๔

๑. งามกฐินวัตเบญจมยพิตร ตั้งโต๊ะไขก ๕๒ โต๊ะ
กรรรมการ ๕๖

๒. งามศพเจ้าคณะจอมมารดาสำลี ตั้งโต๊ะใหญ่ที่
เมรุทองสนามหลวง โต๊ะ ๕๙ โต๊ะ กรรรมการ ๕๔

๓. งามพระศพ พระองค์เจ้าพระอรุณนิภาคุณากร ตั้ง
โต๊ะใหญ่ที่พระเมรุทองสนามหลวง ๕๙ โต๊ะ กรรรมการ ๕๔

ปีชาล รัตนโกสินทรศก ๑๒๑ พ.ศ. ๒๔๔๕

๑. งามกฐินวัตเบญจมยพิตร ตั้งโต๊ะไขก ๙ โต๊ะ
เครื่องตั้งหน้าต่าง ๒๗ ซอง รวม ๓๕ กรรรมการ ๕๓

ปีเถาะ รัตนโกสินทรศก ๑๒๒ พ.ศ. ๒๔๔๖

๑. งามกฐินวัดเบญจมบพิตร ตั้งโต๊ะโขน ๒๑ โต๊ะ
เครื่องตั้งหน้าต่าง ๑๕ ซอง รวม ๓๖ กรรมการ ๕๗
๒. งามแซยิกพระชันษาครบ ๕๐ ตั้งโต๊ะใหญ่ที่
พลับพลาสวนกุหลาบ ๒๖ โต๊ะ กรรมการ ๕๗

ปีมะโรง รัตนโกสินทรศก ๑๒๓ พ.ศ. ๒๔๔๗

๑. งามกฐินวัดเบญจมบพิตร ตั้งโต๊ะโขน ๒๒ โต๊ะ
เครื่องตั้งหน้าต่าง ๑๔ ซอง รวม ๓๖ กรรมการ ๕๖
๒. งามพระศัพ กรมขุนสุพรรณภาควดี ตั้งโต๊ะ
ใหญ่ที่ข้างปอน โต๊ะใหญ่ ๔๖ โต๊ะ กรรมการ ๕๗

ปีมะเส็ง รัตนโกสินทรศก ๑๒๔ พ.ศ. ๒๔๔๘

๑. งามกฐินวัดเบญจมบพิตร ตั้งโต๊ะโขน ๒๔ โต๊ะ
เครื่องตั้งหน้าต่าง ๑๖ ซอง รวม ๔๐ กรรมการ ๕๓

ปีมะเมีย รัตนโกสินทรศก ๑๒๕ พ.ศ. ๒๔๔๙

๑. งามกรมหมื่นกำแพงเพชรอัครโยธินชั้นวัง ตรวจ
ชั้นประสม กรรมการ ๕๒

ปีมะแม รัตนโกสินทรศก ๑๒๖ พ.ศ. ๒๔๕๐

๑. ตรวจชนทรงชอมาแต่ยุโรป ๗๕ ชน กรรมการ ๕๓

ปีระกา รัตนโกสินทรศก ๑๒๘ พ.ศ. ๒๔๕๒

๑. งามฉลองพระปรางค์วัดอรุณราชวราราม ตั้ง
โต๊ะทิวตอรุณ ๗ โต๊ะยกษ์ ๘ โต๊ะใหญ่ ๖๒ รวม ๗๐
กรรมการ ๕๖

๒. งามพระศัพ พระองค์เจ้าอรพงค์รัชสมโภช ตั้ง
โต๊ะทิวพระเมรุสวนมิสกวัน โต๊ะใหญ่จับฉ่าย ๓๖ โต๊ะ
กรรมการ ๓๖

ปีจอ รัตนโกสินทรศก ๑๒๙ พ.ศ. ๒๔๕๓

๑. งามเมรุเจ้าคุณจอมมารดาเปี่ยม (สมเด็จพระ
ปิยมาวดี) ตั้งโต๊ะทิวพระเมรุสวนมิสกวัน โต๊ะใหญ่ ๕๓
กรรมการ ๕๓

งามตั้งโต๊ะเป็นครั้งแรกหลังที่สุดในรัชกาลที่ ๕ ผู้ที่
เป็นกรรมการครั้งแรก คือ

ชกที่ ๑ สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมขุนพิษณุโลกประชานาถ

ชกที่ ๒ กรมหลวงดำรงราชานุภาพ

- ชกท ๓ กรมหลวงเทวะวงศัวโรปกการ
- ชกท ๔ กรมหมื่นสวัสดิวัฒนวิศิษฎ์
- ชกท ๕ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช
- ชกท ๖ สมเด็จพระเจ้าฟ้าฯ กรมขุนนครสวรรค์วรพินิต
- ชกท ๗ กรมขุนสมมตอมรพนธ์
- ชกท ๘ กรมหลวงนเรศวรฤทธิ์
- ลกท ๑ กรมหลวงประจักษ์ศิลปาคม
- ชกท ๙ สมเด็จพระเจ้าฟ้าฯ กรมขุนลพบุรีราเมศวร์
- ลกท ๒ สมเด็จพระเจ้าฟ้าฯ กรมขุนนครราชสีมา
- ชางฮท ๑ พระยาบริบูรณ์ (พระยาไชฎีกาฯ ฮวด)
- ชางฮท ๒ พระยารองเมือง (เจ้าพระยาอภัยราชา)
- ลกท ๓ เจ้าพระยายมราช
- ลกท ๔ กรมหมื่นชมพรเขตอุดมศักดิ์
- ลกท ๕ กรมหมื่นกำแพงเพชรอัครโยธิน
- ชางฮท ๓ กรมหมื่นจันทบุรีนฤนาถ
- ชางฮท ๔ พระเจี๊ญราชชน (พระยาไชฎีกาฯ มั่น)

ข้างฮท ๕ พระองค์เจ้าวชิไชยเฉลิมลาภ (กรม
ขุนสิงหวิกรมเกรียงไกร)

ลกท ๖ หม่อมเจ้าพร้อม (ในกรมหมื่นภูมินทร
ภักดี)

ลกท ๗ กรมหมื่นมรพงศ์สรพัฒน์

ข้างฮท ๖ หลวงอภัยพิทักษ์

ชวท ๓ กรมหมื่นนครไชยศรีสุรเดช

ชวท ๒ พระยาบำเรอภักดี (พระยาเพชรพิไชย)

ชวท ๓ กรมหมื่นพรหมวรานุรักษ์

ชวท ๔ กรมหมื่นอดิศรอุดมเดช

ชวท ๕ กรมขุนสรรพสาทรศุภกิจ

กวท ๓ กรมหมื่นนราธิปประพันธ์พงศ์

กวท ๒ พระยานรานกิจมนตรี

กวท ๓ พระสุรทนต์พิทักษ์

กวท ๔ เจ้าพระยาอภัยภูเบศร์

